

KONFERENCIJA ZA ŠTAMPU CRNOGORSKOG HELSINŠKOG
KOMITETA ZA LJUDSKA PRAVA

(Podgorica, Press Centar, 27. 02. 2003. u 12.00 sati):

**SLUČAJ "ŠTRPCI" - 10 GODINA POSLIJE
(27. 02. 1993.- 27. 02. 2003.)**

Crnogorski Helsinški Komitet za Ljudska Prava održao je Konferenciju za štampu, dana 27. 02. 2003. godine, koja je imala za temu slučaj "Štrpci" i na kojoj je javnost detaljno obaviještena o dosadašnjim i budućim aktivnostima Komiteta u cilju davanja doprinosa da se taj Slučaj u potpunosti i u svim njegovim aspektima rasvijetli, to jeste da se naročito: kao prvo rasvijetli sudbina najmanje 19 naših sugradjana otetih iz voza broj 671 dana 27.02.1993. godine na željezničkoj stanici "Štrpci", kasnije najvjerovatnije ubijenih, (do danas je javnosti poznato 19 imena otetih građana Crne Gore i Srbije); te kao drugo da se otkriju sve osobe odgovorne za taj težak, brutalan i posebno okrutan zločin, uključujući tu i osobe koje su planirale, organizovale, poticale ili na bilo koji drugi način bile povezane sa tim užasnim zločinom, te da sve te navedene osobe budu privedene pravdi; i kao treće, da se izvrši dodatni pritisak na organe vlasti da ispune svoje obaveze u pogledu ostvarivanja socijalnih, radnih i drugih prava članova familija žrtava zločina.

Na Konferenciji su u ime Crnogorskog Helsinškog Komiteta sa novinarima razgovarali: Slobodan Franoviš, predsjednik Komiteta, Loro Markiqi, član Upravnog odbora Komiteta, Ana Stankoviš Mugoša, Zuvdija Hodžiš i Đerđ Noc Martini, svi saradnici Komiteta.

Iznijeta je ocjena Komiteta da do danas nerasvijetljen slučaj "Štrpci" predstavlja jedan od razloga što na žalost i dalje stoji konstatacija da pripadamo Regiji koja još uvijek ne pokazuje sposobnost da izađe na kraj sa svojom prošlošću, što rezultira (pored ostaloga) velikim brojem nepravdi prema žrtvama prošlih ratova, kao što to pokazuje na jedan eklatantan način i slučaj "Štrpci". Iako se nekoliko godina održava mir, sve drugo pokazuje da zemlje u regiji, pa i Crna Gora, još uvijek nijesu istinski izabrale da odlučno krenu putem vladavine prava, poštovanja ljudskih prava, izgradnje demokratskih institucija i putem Evropskih i Evro-Atlantskih integracija. Neuspjeh suočavanja sa ratnim zločinima veliki je problem i prepreka i za otvaranje procesa pomirenja i obnove povjerenja kako unutar zemlje tako i sa našim susjedima, kao i za neophodne reforme.

Predstavnici Komiteta su ponovili da Komitet ostaje kod svoje ranije date ocjene da se i nedavno završeno (šest godina dugo) suđenje kod prvostepenog suda (Viši sud u Bijelom Polju) Nebojši Ranisavljevišu pokazalo kao jedan dodatni argument da se u slučaju "Štrpci" ne radi o pojedinačnom "incidentu" već da postoji razumna sumnja da je u pitanju jedan planirani i dobro organizovani zločin, koji je očigledno bio samo jedan u okviru šireg plana i strategije realizacije stvaranja putem rata i zločina velike, etnički čiste, homogene Srbije, u kojem planu je u svakoj varijanti uključena i teritorija Crne Gore. Na suđenju u Bijelom Polju, pored izricanja prvostepene presude Nebojši Ranisavljevišu (sporedna osoba među

odgovornima za taj zločin), pred sam kraj suđenja i potpuno neočekivano "otkriveni" su nove činjenice i dokazi (dokumentat Zeljničkog preduzeša Srbije - sekcija Užice na primjer), koji su dovoljni za postojanje razumne sumnje da je taj užasan zločin zaista počinjen u sklopu realizacije "Zajedničkog kriminalnog poduhvata", kako se ostvarenje projekta Velike Srbije označava u optužnicama protiv optuženog Slobodana Miloševića pred Međunarodnim krivičnim tribunalom u Hagu. Ovi novi dokazi su definitivno postavili kao neizbježno i otvaranje istrage za zločin "Štrpci" i protiv Dobrice Šosiša (Predsjednik SRJ u vrijeme izvršenja zločina) i drugih u ovom trenutku i znanih i nezvanih javnosti. Komitet je na Konferenciji podsjetio novinare na ideje i zalaganje Dobrice Šosiša (u vrijeme dok je bio Predsjednik SR Jugoslavije), javnosti dobro poznatog po veoma ekstremnim nacionalističkim stajalištima, o neophodnosti tzv. humanih preseljenja stanovništva, iz razloga njihove etničke ili vjerske neprihvatljivosti na određenim teritorijama, što je također argument koji govori u prilog zahtjevu za otvaranje istrage protiv njega lično.

Predstavnici Komiteta su zatražili da vlasti obavijeste javnost o tome da li je otvorena, odnosno u toku istraga protiv Dobrice Šosiša i drugih, u kojoj fazi je istraga i slično, te također, ukoliko vlasti nijesu otvorile istragu, da i o tome detaljno obavijeste javnost, kao i da iznesu argumentaciju za takvu svoju odluku.

Veoma je važno da vlasti odmah obavijeste javnost o prethodnom, budući da Komitet u slučaju da domaši istražni organi nijesu pokrenuli i istragu protiv Dobrice Šosiša i drugih zatražiti od Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju da on preuzme u potpunosti slučaj "Štrpci".

Osim navedenog, Komitet je zatražio od vlasti da ispune sve svoje obaveze u pogledu ispunjavanja prava članova porodica žrtava.

Takođe, Komitet je upoznao javnost i sa svojim budućim aktivnostima u vezi sa davanjem doprinosa da se "pomogne" vlastima da ispune svoju obavezu potpune i bezuslovne saradnje sa Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju, kao i sa svojim planiranim aktivnostima u vezi sa radom na podizanju kapaciteta domašeg pravosuđa za suđenja za ratne zločine. Privođenje licu pravde i onih osoba odgovornih za ratne zločine, koje su osobe na nižim nivoima odgovornosti biti će moguće samo pred nacionalnim sudovima, jer kao takve te osobe neće biti optužene pred Tribunalom. Prvi pozitivan korak je već učinjen nedavno. Usvajanjem Ustavne povelje ukinuto je Vojno pravosuđe (veoma odgovorno za dosadašnju potpunu opstrukciju pravde u vezi sa ratnim zločinima i ratnim kriminalcima).

Komitet je, na kraju, iznio svoju ideju da u Crnoj Gori u okviru buduće reforme pravosuđa treba da budu osnovani posebni sud ili posebna sudska vijeća pri Višem sudu u Podgorici i Vrhovnom sudu za suđenja za ratne zločine, te da sastav tih sudova - vijeća treba da bude mješovit (domaše i međunarodne sudije), te da budu osnovani i posebni istražni organi i posebni tužilac sa također mješovitim sastavom.

Komitet je zatražio od vlasti da hitno preduzmu i sve potrebne mjere da efikasno i potpuno zaštite od uništenja dokumentaciju nedavno ukinutog Vojnog pravosuđa, budući je navodno u toku

sistematsko uništavanje te dokumentacije, prema informacijama koje su došle do javnosti i koje su objavili neki mediji.